

Διακειμενικότητα και χαρακτήρες στο μυθιστορηματικό έργο της Λότης Πέτροβιτς -Ανδρουτσοπούλου (1976-2008)

(Διδακτορική διατριβή της Έλενας Στανιού, που υποστηρίχθηκε δημόσια στις 24/6/2014 στο Π.Τ.Π.Ε. του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Επιβλέπουσα: Τασούλα Τσιλιμένη. Μέλη Τριμελούς Συμβουλευτικής Επιτροπής: Μ. Παπαρούση, Γ. Καλογήρου)

Περίληψη

Η παρούσα εργασία αποτελεί μία συστηματική μελέτη και ενδελεχή ανάλυση των λογοτεχνικών χαρακτήρων στα μυθιστορήματα της συγγραφέως παιδικής λογοτεχνίας, Λότης Πέτροβιτς-Ανδρουτσοπούλου, από το 1976 ως το 2008, με βάση συγκεκριμένες θεωρίες και τις διακειμενικές παρεμβάσεις της συγγραφέως. Μετά από μία γενική εισαγωγή στην κοινωνική, λογοτεχνική και εκπαιδευτική πραγματικότητα στην Ελλάδα, από τη Μεταπολίτευση και ύστερα, και μία παρουσίαση της ζωής και του έργου της συγγραφέως, επιχειρείται μία γενική προσέγγιση της λογοτεχνίας, με έμφαση στην παιδική λογοτεχνία, του ελληνικού παιδικού-εφηβικού μυθιστορήματος και τους σημαντικότερους εκπροσώπους του και τα έργα τους, από το 1974 ως το 2008. Τα μυθιστορήματα της Λότης Πέτροβιτς-Ανδρουτσοπούλου που απασχόλησαν την παρούσα εργασία, ανήκουν σε έναν μυθιστορηματικό κύκλο, ο οποίος ξεκινάει το 1976 με τον *Μικρό αδελφό* και ολοκληρώνεται το 2008 με την *Προφητεία του κόκκινου κρασιού*, όπου ο αναγνώστης γνωρίζει τους ήρωες τους οποίους βλέπει και στα επόμενα μυθιστορήματα, καθώς αυτοί εξελίσσονται ηλικιακά και πνευματικά. Είναι αυτό ακριβώς το σημείο που δίνει στα μυθιστορήματα της Πέτροβιτς τον γενικό χαρακτηρισμό Bildungsroman, δηλαδή μυθιστόρημα ενηλικίωσης. Σημαντικό στοιχείο ακόμη στα συγκεκριμένα έργα της συγγραφέως αποτελεί η διακειμενικότητα και σημειώνονται τα διακείμενα που χρησιμοποιεί η συγγραφέας στα μυθιστορήματά της. Αναφέρονται επίσης οι βασικές θεματολογικές προσεγγίσεις των υπό μελέτη μυθιστορημάτων. Τα υπόλοιπα μυθιστορήματα που ερευνώνται είναι: *Για την άλλη πατρίδα* (1978), *Στο τσιμεντένιο δάσος* (1981), *Ζητείται μικρός* (1982), *Σπίτι για πέντε* (1987), *Λάθος Κύριε Νόιγκερ!* (1989), *Τραγούδι για τρεις* (1992), *Γιούσουρι στην τσέπη* (1994), *Καναρίνι και μέντα* (1996), *Ποιος θα γράψει για το σκύλο μας;* (1999), *Το μυστήριο του καλοκαιρινού Αγιοβασίλη* (2000), *Τα τέρατα του λόφου* (2002), *Ο κόκκινος θυμός* (2004), *Ένα αγγελάκι στα Εξάρχεια* (2006).

Για τη μελέτη και ανάπτυξη τόσο του θεωρητικού, όσο και του ερευνητικού τμήματος, η παρούσα εργασία βασίστηκε σε ένα μεγάλο μέρος της στη βιβλιογραφική έρευνα. Αφού συγκεντρώθηκε το βιβλιογραφικό υλικό, έγινε η αποδελτίωση των στοιχείων, ώστε να μπορέσει να γίνει στη συνέχεια, η καταγραφή του. Επίσης, στη διαδικασία της διερεύνησης των χαρακτήρων στα 15 μυθιστορήματα της Λότης Πέτροβιτς-Ανδρουτσοπούλου, χρησιμοποιήθηκε και η μέθοδος της ποιοτικής συνέντευξης.

Με την ολοκλήρωση της Διατριβής και όσον αφορά στις δύο βασικές παραμέτρους της εργασίας, καταλήγουμε στα εξής συμπεράσματα: Σύμφωνα με τη θεωρία της διακειμενικότητας, τον τρόπο δηλαδή που αλληλεπιδρούν τα κείμενα και ειδικότερα οι κειμενικοί ήρωες μεταξύ τους, σημειώνονται δύο μορφές εστίασης, στα μυθιστορήματα που εξετάστηκαν, η εσωτερική και η εξωτερική διακειμενικότητα, η οποία μπορεί να είναι εμφανής ή μη εμφανής, υποχρεωτική ή προαιρετική. Και τα εσωτερικά και τα εξωτερικά διακείμενα οδήγησαν στην κατανόηση και ερμηνεία του πολυεπίπεδου συναισθηματικού και ιδεολογικού προσδιορισμού των μυθιστορηματικών χαρακτήρων και στη γενική τους κατάταξη σε τρεις μεγάλες κατηγορίες: α) τους θετικούς και αρνητικούς, β) τους σφαιρικούς, ημισφαιρικούς και επίπεδους και γ) τους πραγματικούς και μυθοπλαστικούς χαρακτήρες.

Από τις τεχνικές αφήγησης που χρησιμοποίησε η συγγραφέας για την απόδοση των νοημάτων της πλοκής και στα πλαίσια μιας γενικής ισορροπίας της αφήγησης, παρουσιάζονται τα πρόσωπα μέσα από ένα πρίσμα ευλυγισίας και εξελισσιμότητας. Αυτό οδηγεί στην ολοκλήρωση ενός Bildungsroman, όπου οι χαρακτήρες ξεκινούν και κλείνουν τον κύκλο τους, μέσα από μία πορεία ωριμότητας, υπευθυνότητας, αναγνώρισης λαθών και αντιμετώπισής τους. Η Λότη Πέτροβιτς προσφέρει αυτή την καινοτομία στην παιδική λογοτεχνία, και αυτό το στοιχείο είναι που προσδίδει στα μυθιστορήματά της την ιδιαιτερότητα του μυθιστορήματος ενηλικίωσης – Bildungsroman – και πρωτοτυπία.